

Koroško Korošcem

Št. 40.

Celovec, dne 9. avgusta 1920.

Izhaja enkrat na teden.

Komedija ljubljanskih pustolovcev na Koroškem.

Mi Korošci vemo že davno, da je vse tisto rovarjenje Kranjcev po naši ljubi koroški domovini le sad brezvestnega ščuvanja zagriženih, bedastih ljubljanskih advokatov, ki jih lahko seštejemo na prstih ene roke in ki v svoji megalomaniji uganjajo na Koroškem na račun in nevarnost Srbije visoko politiko na lastno pest. Glava teh osrečevalcev naše Koroške je advokat dr. Brejc, sedanjí predsednik pokrajinske vlade v Ljubljani, ki si je svoj čas pred in med vojno na Koroškem nagrabil ogromne vsote, nakupil posestvo Grieserhof in v zahvalo z nekaterimi farškimi podrepaniki ščeval po Koroškem, katera je tega kranjskega privandranca gostoljubno sprejela, — netil sovražstvo med narodi nekdanj „v okviru habsburške monarhije“ in zdaj, ko se je ta farizej spreobrnil v Srba, pod okriljem srbskega orla. Nekoč pristaš in učenec dr. Sušteršiča v Ljubljani, kateri je pisaril proti Srbom med vojno znani članek „Srbe na vrbe“, se je temu priliznencu posrečilo v Beogradu vlado preslepiti in se ji prikupiti. To Brejčevo pustolovstvo — levi se ta mož vsako leto desetkrat, kakor kaže — je kranjske liberalce ujezilo in očrnili so ga pri belgrajski vladi na ta način, da so vse tiste članke, ki jih je Slovenec leta 1914 pisal proti Srbom, objavili v brošuri „Dokumenti Koroščeve stranke“, Domovina 1920. Kranjcem samim se torej dr. Brejc studi in kako ne? Tudi pri celovškem deželnem sodišču se hrani kazenski akt iz leta 1914, ki nam osvetluje značaj tega „novemberskega“ Srba.

Če bi še kdo dvomil, da so našo nesrečo na Koroškem povzročili ljudje, hinavci in nasilneži Zerjavovega kova, dr. Brejc, dr. Müller, dr. Ehrlich in še petorica drugih Don Kišotov, temu bodi v popolno prepričanje naveden članek iz Slov. naroda z dne 1. avgusta 1920, tš. 173, ki se glasi:

Koroška naravna nedeljiva enota.

Meje koroške dežele so, kakor kaže prvi pogled na zemljevid popolnoma naravne. Na vseh straneh jo obdaja visoko, neprehodno pogorje. (Visoke Ture, koroško-štajersko gorovje, Koralpe, Karavanke in Krnske alpe.) Le redki so prikladni prehodi, ki vodijo izven dežele: Neumarkter Sattel, Obdacher Sattel, Drau—Mieslingtal, Kanaltal und Drautal. Vse te prehode vporabljajo železnice. Ostali prehodi pa vodijo večinoma čez visoke pase, ki osobito po zimi otežkočajo prehod. Moderna tehnika je vrh tega ustvarila dva izhoda iz dežele: Predor skozi Karavanke in skozi Ture.

Na jugu Koroške tvori mejo nebotično skalovje Karavank, ki so dolge kakih 100 km in se spenjajo v višave povprečno 2240 m. Te strme gorske obronke spremlja gost, skoraj neobljuden do 60 km širok gozdni pas. Samo trije pasovi, ki ležijo precej visoko, vodijo skozi to gorovje na jug: Podkoren (1071 m), Ljubelj (1336 m), in Jezersko (1216 m). Ker torej Karavanke promet proti jugu zelo otežkočajo, so že izza rimskih časov tvorile skozi dvatisoč let nepretrgoma mejo najrazličnejših opravnih pokrajin, ki so severno in južno od tod nastale. Železnični promet je skoraj do cela omejen na železniško progo skozi Karavanke in potem-takem je promet med Kranjsko in dolinami severno od Karavank samo po ve-

„V znanje centralni vladi.“

Demarkacijska črta, ki loči glasovalno cono A od cone B na Koroškem, se ima, kakor smo informirani, odpraviti dne 3. avgusta in sicer, kakor se zatrjuje, z verodostojne strani, s soglasjem naše centralne vlade v Beogradu. Popustljivost beogradske vlade napram vsem, če tudi še tako krivičnim zahtevam Antante, je splošno znana, zato ni izključeno, da odgovarja resnici tudi vest o pritrdilu centralne vlade, da se odpravi demarkacijska črta.

Ako je ta vest resnična, sporočamo vladnim krogom v Beogradu, da se slovenski del našega naroda tej odredbi ne bo nikdar in nikoli in za nobeno ceno uklonil in da bo proti volji vladnih krogov v Beogradu, če treba tudi z orožjem v roki, čuval dosedanje demarkacijske črte. To naj gospodje, ki vedre in oblačijev Beogradu in ki jim je usoda koroških Slovencev očividno deveta briga, vzamejo na znanje!

Ljubljanska nora vlada se drzne torej napasti belgrajsko vlado, ki je zaveznica antante in ljubljanski koražni advokati ji napovedujejo — čujte in strmite — boj, ji odpovedujejo pokorščino. Lepe razmere so to v „zlati troedini“ Jugoslaviji! Kranjska revolucija proti Srbom — višek komedije in političnega žonglerstva —, ki sta jo inscenirala dr. Brejc in Smodej, samo zato, ker so se tudi Srbi na lastne oči prepričali, da na Koroškem kranjska pšenica ne bo uspela, da so kranjske težnje po Koroški krivične. Kranjcem ljudsko glasovanje na Koroškem ne paše, radi tega so bili od vsega početka sem proti ljudskemu glasovanju, ker se ga boje. Če je v Celovcu toliko Jugoslovanov, kakor vedno pišete, zakaj pa ne odprete demarkacijske črte in se jih bojite? Ja, laž je vse, kar pisarite, ostudna laž in in podlo hinavstvo. Mi Celovčani se vaše agitacije ne bojimo, vi pa imate strah pred „lačenbergariji, ker hočete kmete cone A preslepiti. No „koroški gimpel“ ni tako neumen, kakor menite, to boste, če že niste, kmalu uvideli.

likih ovinkih omogočen. Gradba novih železnič pa bi bila zelo draga in se tudi ne bi izplačala, ker bi bistveno te železnice prišle v poštev za krajevni promet.

Koroška dežela, ležeča liki podolgaсти skledi sredi nebotičnih gorskih obronkov, je torej glede lege, podnebja, prometnih in gospodarskih razmer po naravi enotna in tvori že izza enega tisočletja eno samo upravno enoto, ki do danes še ni bila nikdar razkosana. Eno samo glavno vodovje pretaka deželo, Drava in se v ta žleb iztekajo vsa vodovja, ravzen Bele in Kokre, ki sta pa le majhni in neznatni vodici. Vsi dotoki Drave, vse doline, vse prometne proge pa težijo proti jedru dežele, proti celovškemu kotlu. Tukaj so torej nastali tudi dve središči duševnega in gospodarskega življenja: Celovec (27.000 prebivalcev) in Beljak (18.000 prebivalcev). Vsi deli dežele so s temi dvema mesti v neposrednem stiku, gospodarskem tako, kakor prometnem, zemljepisnem in duševnem oziru. Ostala koroška mesta se pa nikakor ne morejo meriti s Celovcem in Beljakom in štejejo k večjemu 5—6000 prebivalcev. Odcepitev teh dveh mest od Koroške bi za ostali del Koroške pomenila popolni propad, ker bi ta drobci obstojali iz samih dolin, ki med seboj ne bi bile v nikakem stiku in se tudi ne bi dale priklopiti sosednim deželam, od katerih so ločene po visokih gorah.

Breje nastopa zdaj proti antanti, ker je zapovedala, da se mora demarkacijska črta odpraviti. Breje, ali si res tak nore, da meniš, da se bo tebi antanta uklonila? Tvoja domišljavost je patologična! Mi Korošci žinjamo, da spadaš v norenhaus, na Studenec, ne pa na ministrski stolček. Radovedni smo, kako slavo ti bodo nekoč Kranjci peli, katere že leto dni uničuješ s svojo politično budalostjo. Danes upijejo nekteri še hozana, ali jutri bodo upili — križajte gal Stari srbski radikalci so to „Sol Jugoslavije“, ki prezirljivo gleda na „Balkance in Azijate“ že spoznali, in jih ožigosali kot nesrečo celega srbskega naroda. V stari Avstriji ste bili vedno nezadovoljni, če vas je še tako glajštala in v novi domovini ste tudi nezadovoljni. Ljudje božji, kaj pa pravzaprav hočete? Ali naj bo že vsak ljubljanski šuštar — srbski minister? Vi Judeži, za svoje delovanje boste že še dobili zaslužen plačilo, ne bojte se!

Komu se ima Srbija zahvaliti, da še danes ni prišla do sporazuma z Italijani? Vam Kranjcem, ki hujskate na vojno zoper Italijo. Naj vam tekne. Komu se imajo kranjski Nemci zahvaliti, da jih zasledujete, kakor se je v rimskih časih zasledovalo Kristjane? Vam brezstidnim, šovinističnim Kranjcem, ki ste od njih dobili kulturo in postali „Sol Jugoslavije“. Gorje, če bi ti ljubljanski politični žonglerji prišli v Srbijo na krmilo! Vsa Jugoslavija bi bila krvava, pustošila bi jo moreča vojna. In kaj potem — čakala bi jo usoda bratske Poljske, kajti sovražnikov imate odveč: Nemce, Mažare, Italjane, Bolgare in najvčiji sovražnik je v vaši sredi samispolna nezadovoljnost in razočaranje vseh, ki ste jih upregli v jugoslovanski jarem. Menim pa, da so Srbi, ki ne vodijo visoke politike še-le od véeraj, treznejši, kakor ljubljanski spreobrnjeni advokati, ki bi v svoji zagrizenosti najraje vsakoga, ki se jim upa oponirati, utopili v žlici vode. Le divjajte naprej v znamenju samoodločbe narodov, vi vojne hijene, da vas bo svet spoznal.

Mi Korošci smo prepričani, da mora demarkacijska črta pasti, če se še tako upirate — saj lansko leto, ko ste iz Celovca rüczug delali ni bilo drugače in tudi letos v Radgoni ne, — a šli boste, ker je to sklenila plebiscitna komisija. Komando vojaško vsaj pa imajo Srbi in ti so tudi pristali na tem, da se nenaravna meja tik pod Celovcem odpravi. Srbom se boste upognili menda vendar le? Ali ste že tako zrevo lucionirani, da sami že ne veste, kaj delate? No, potem vam pa dobri Bog naj odpusti vaše otročarije. Breje, meni se zdi, da boš kmalu, kakor si visoko letal, proketo nizko padel. Škoda tvojih advokatskih zmožnosti, ki jih bi bil drugje lahko bolje porabil. Janko, visoka politika je tudi za te previsoka, posebno, ker so previsoke Karavanke vmes. Spomni se le na Goethejev rek: Man glaubt zu schieben und wird geschoben!“ in ozdravel boš. Antanto krotiti, Janko, to je nehvaležna stvar, boš videl.

Morebitna razcepitev Koroške bi torej razkosala od narave podano, ojstro zame jičeno geografično in gospodarsko prometno in naravno upravno enoto. Razkosanje Koroške bi vstvarilo torej dvoje ločene pokrajine, od katerih bi ne mogla nobena za-se živeti. Ti deli bi na vsak način prej ali slej zopet dobili nagon do vnovične združitve. Vedni prepiri in boji bi bili posledica razcepitve Koroške in to medsebojno ribanje bi tako dolgo trajalo, dokler se drug na drugega navezani kosi ne bi združili. Vrh tega bi razcepitev Koroške imela za posledico, da bi bile raztrgane dve veliki srednjevropski železniški progi, proga Udine—Beljak—Dunaj in južna železnica Franzensfeste—Celovec—Maribor—Ogersko.

V jezikovnem oziru je le ozek pas zemlje, ki se proti vzhodu dežele razširjuje, jezikovno pomešan. Nemško in tudi pretežna večina slovenskega prebivalstva na Koroškem se je v neštevilnih izjavah izreklo za obstoj nedeljene enotne Koroške in zahteva to tembolj danes v smislu gesla vseh Korošcev: **Koroško Korošcem!**

Stališče

občinskih zastopništev na Koroškem napram majniški deklaraciji jugoslovanskih poslancev z dne 30. maja 1917, vsebu-

Na svidenje!

Eden, ki te ima kot človeka prav rad, kot politika pa ne! Niks pozameren!

„Primate tatu!“

Pod tem naslovom so kranjski farji, ki so žegnali soldate, kateri so šli na boj proti Srbom in Rusom, izdali neko brošuro, da bi svoje farizejstvo pred svetom oprali. Tu je brati na strani 6: „Kdo je kriv svetovne vojske in vseh z njo združenih strašnih nesreč? Viljem, Hindenburg, Ludendorff, Mackensen, Franc Jožef, Karl? O ne. Svetovne vojske in vsega hudega so krivi duhovni, farji. Le vprašajte ljudi povsod boste dobili ta odgovor. In kar trde vsi ljudje, to mora biti že res. Ti črni, ti so krivi tako groznega gorja, ki je trlo in še tare celo Evropo.“

Kdo je povzročil svetovno vojsko, to nas Korošec zdaj malo briga. Toliko pa lahko rečemo z mirno vestjo, da so našo nesrečo na Koroškem, ono prelivanje krvi in zasledovanje ljudi na Koroškem povzročili v prvi vrsti brezvestni farji, ta črni Krašna (haupt ljubljanska baraba), Arnuš, Arnejc, Jeglič, Ražun, Holec, Rožman, Mörtl, Trunk, Treiber, Einspieler, Kindlman (sami pristni Jugoslovani) in drugi taki svetniki, da ne pozabimo farške klike okoli Brejea. Vprašamo vas Kristusovi nasledniki, ali vam je znan tajni dokument generala Smiljančiča? Ali vam je treba, da se na Koroškem toli vtikate v politiko?

Ali menite v svoji zaslepljenosti, da je vaše delovanje na Koroškem v dobrobit katoliške cerkve? Čemu se tako zaganjati v Korošce? Sledite Kristusovemu nauku in tudi za vas bo še prostora na Koroškem, če se še pravočasno spreobrnete. Še je čas, toda kmalu bo prepozno in kje boste potem širili svoje apostolsko delovanje? Med Srbi in Albanci? Napuh gre pred padcem! Fraze, „Dr. Korošec je pošten duhovnik, četudi ima kot politik posvetnimi stvarmi veliko opraviti“, — danes več ne vlečejo. Ali je morda čudno, da ljudje o njem na Kranjskem govorijo, „da si je v Beogradu nagrabil dva miliona in da se bo oženil?“ Gotovo ne. Bodite pravega duha in ljudski glas, ki je božji glas, bo o vas povsem povoljnější.

Le perite se, ste res potrebni.“ Duhoven mora biti brez madeža, zato se naj ne valja po denarju in drugih takih posvetnih rečeh, nikakor se pa naj ne utika v politiko! Po tistem meglenem jugoslovanstvu vas bo še hudo glavo bolela. Pred Bogom pa menim, da smo vsi enaki. Krašna je seveda družega mnenja, naj le bo.

Ni čuda, da vas ljubljanski „Naprejš“ imenuje „krščansko katoliške barabe.“

En Nemčur.

Joči združenje vseh jugoslovanskih držav v okviru avstro-ogerske monarhije v eno samo jugoslovansko državo.

Spomladi 1918.

Proti jugoslovanski deklaraciji se je izreklo 240 občin, med temi 37 občin z slovensko večino (3 naknadne). Nobene izjave ni oddalo 14 občin,

Za majniško deklaracijo se je izreklo 9 občin.

Jzid ljudskih volitev

v spornem ozemlju, ki ni bilo zasedeno po Jugoslovanih (vštevši mesto Velikovec in trg Guštanj.)

Februar—Marec 1919.

Za priklopitev k nemški Avstriji, to je za enotno Koroško, se je izreklo o 81.451 oseb, to je 84,6 % volilcev; za priklopitev k Jugoslaviji, toraj k srbskemu kraljestvu se je izreklo 771 volilcev, to je 0,8 %;

volitev se ni vdeležilo 14.000, to je 14,6 % volilcev.

Vsota volilcev 96.222, to je 100 %.

Mi Korošci vstajamo, vas Kranjce je pa strah!

Slov narod z dne 1. avgusta 1920, št. 173, piše:

„V znanje centralni vladi.“

Demarkacijska črta, ki loči glasovalno cono A od cone B na Koroškem, se ima, kakor smo informirani, odpraviti dne 3. avgusta in sicer, kakor se zatrjuje, z verodostojne strani, s soglasjem naše centralne vlade v Beogradu. Popustljivost beogradske vlade napram vsem, če tudi še tako krivičnim zahtevam Antante, je splošno znana, zato ni izključeno, da odgovarja resnici tudi vest o pritrdilu centralne vlade, da se odpravi demarkacijska črta.

Ako je ta vest resnična, sporočamo vladnim krogom v Beogradu, da se slovenski del našega naroda tej odredbi ne bo nikdar in nikoli in za nobeno ceno uklonil in da bo proti volji vladnih krogov v Beogradu, če treba tudi z orožjem v roki, čuval dosedanje demarkacijske črte. To naj gospodje, ki vedre in oblačijo v Beogradu in ki jim je usoda koroških Slovencev očitno deveta briga, vzamejo na znanje!

Torej Korošci, zdaj vidite, komu se imate zahvaliti za svojo nesrečo na Koroškem: Ljubljanskim barabam, ki se jim sline cede po koroških ministerskih koritih, dr. Brejcu, kopici farških propalic in pristnemu Jugoslovancu dr. Müller-ju. Kak grozni strah jih zdaj navdaja te politične pustolovce, ki so še pred nedavnim časom trobili v svet, da jim je zmaga zagotovljena, da bodo dobili najmanj 90% vseh glasov, da v Celovcu ljudje lakote umirajo itd. itd. — to lahko posnamete iz št. 173 Slov. naroda, kjer pišejo, da stoje Kranjci glede Koroške pred katastrofo!

Vi kranjski pustolovci vprašamo vas, ali vas ni sram in strah pred vašim početjem na Koroškem? Ali menite, da ne boste odgovor dajali na tem, ali onem svetu za nedolžno kri, ki ste jo na Koroškem prelili? S svojo politično budalostjo ste 1½ let utepali s škorpioni koroškim bratom ljubzen do Jugoslavije! Prirejali ste po Koroškem maškerade, podkupovali ljudi z blagom in denarjem, postopali ste s svojo farško druhaljo tudi nasilno, z eno besedo laž, nasilje, pretnje, denar, spovednica, prižnica, umor, pobjo itd. to so bila sredstva, s katerimi ste vi Balkanci po Koroškem širili jugoslovansko kulturo. Zalostna vam majka! Na eno ste pa vendar le pozabili, namreč da je tako nasilno gospodstvo na zelo slabih nogah. Zdaj se, ko nasilje na Koroškem polagoma odnehuje, udara pod vami in grozni prepad vam zija nasproti. Požrl vas bo in konec bo vašemu koroškemu pustolovstvu. Pravite, da boste odpovedali Beogradu pokorščino in na lastno pest svojo šnopsarsko politiko na Koroškem naprej vodili. Le poskusite, odnesli boste krvave butice, kakor maja 1919, ko ste osramočeni pred celim svetom bežali iz „tužnega“ Korošana. In takrat vas še ni zadela največja blamaža! Največjo sramoto boste doživeli o priliki ljudskega glasovanja, ko bodo Korošci, kakor ena veriga oddali svoj glas za nedeljeno Koroško.

Sodilo vas pa bo, vas kranjske pustolovce, kranjsko ljudstvo samo, katero ste vodili za nos, mu kradli za svojo šnopsarsko politiko na Koroškem denar iz žepa, obsodilo ono ljudstvo, katero ste z nacionalnimi frazami izkoriščali v svoje sebične namene. — „Primate tatu!“

Janez Harambaša.

Srbi so v očeh Kranjcev Azijati.

„Naš glas“ glasilo jugoslovanskih uradnikov piše v št. 14 izleta 1920:

„Azijati.“

„V evropsko urejenih državah je temelj administracije neodvisni uradnik. To je prvi predpogoj administracije, v katero ima narod zaupanje. Drugi predpogoj uprave je, da se smejo in morajo uradniki v vsakem slučaju držati strogo svojih predpisov, da so v izvrševanju predpisov neodvisni od samovolje. V Avstriji in drugih državah ni vplivala izprememba v vladi na delovanje uradništva. Ti so ostali nemoteni na svojih mestih kljub nebrojnim izpremembam dunajske vlade. Uradnik je bil neodvisen, imel je svojo pragmatiko.

Sedaj pa nova vlada v Beogradu razdira temelj pravičnega in poštenega uradnika. V Srbiji so bili z ukazi vsi srezki načelniki, ki niso strogo radikalnega mišljenja, odslovljeni in na njih mesto postavljeni strankini zaupniki itd. . . . Način mišljenja vlade v pogledu uradništva je popolnoma balkanski ali pravzaprav azijski. Po tej mentaliteti nima uradnik naloge, da čuva zakon, da štiti interese države in naroda, da čuva avtoriteto države, nego uradnik je eksponent vladajoče stranke: uradnik mora biti pred vsem strankar, mora čuvati interese stranke tudi v slučaju, da bi gazili državne interese Vlada ne pomisli ni za trenotek, ali je ta ali oni uradnik sposoben in kvalificiran za dotični urad, ampak vpraša se samo, kakega političnega mišljenja je. Ako je pristal vladne stranke ostane na svojem mestu, oziroma mora čimprej avansirati, ako pa je nasprotnega mišljenja, mora brez usmiljenja na cesto.

Po srbskem zakonu ni predpisana nikaka kvalifikacija za uradništvo. Navaden priprost uradnik, ki zna pisati, more postati sekcijski načelnik. Nikakor ni treba, da bi absolviral vse stopnje uradniške karijere, nego minister postavi lahko dvajsetletnega fanta, ki je mogoče absolviral par gimnazijskih razredov, takoj za okrajnega glavarja ali celo sekcijskega načelnika.

Ako hoče napraviti uradnik karijero, ni treba, da je izobražen, da pozna svojo stroko, da je priden in pošten; biti pa mora zvest pristasi vladne stranke in karijera mu je zagotovljena.

Take azijske razmere vladajo pri nas. Nemogoče je pričakovati od uradništva, da bo izpolnjevalo svojo dolžnost, ako vlada razpolaga z njim kakor z živino. Nemogoče je zahtevati od uradnika poštenosti v uradu, ako ga lahko vlada vsak hip vrže na cesto, ker ni uradoval strankarski.

Do tukaj „Jugoslavija“. Izpustili smo iz citata ost, naperjeno proti sedanji vladi, ker iz izkušnje vemo, da so si stari in novi „Vladalci“ precej podobni v vladanju in podeljevanju pravic uradništvu. V tem nas prepričuje tudi zadnji odstavek dopisa, ki nam slikovito odkriva, kaj se je uradnikom nadejati od kake nove „baš nevtralne vlade“. „Ta bo namreč pomedla s temi strankarskimi agenturami in zopet vzpostavila prejšnje uradnike!“ Nadaljevala bo torej toliko ožigosani sistem hiviših vlad in postavila zopet nedolžne uradniške žrtve na cesto, na njih mesta pa postavila „baš svoje nevtralne“ somišljenike. In tako ad infinitum. Gorje državi, ako ne napravimo konec temu azijskemu običaju!

Ali moramo res sedaj, ko se je ustanovila toli zaželjena Jugoslavija, obrniti vse na glavo, narediti kozle za vrtnarje?

Kar poroča „Jugoslavija“, je novost samo za nas, ki smo bili navajeni vse drugačnih urejenih razmer; ni pa nikaka novost za srbijske uradnike, ki so vzrasli v takih običajih in ki bi se le težko navadili naših rednih. Novost je pa za naše čitatelje, da so slovenski in hrvatski predstavniki izrekli svoj jugoslovanski „amen“, ko so se ti zlotvorni običaji razširili na vso našo državo ter se je tako poazijatila evropska kultura.

Pri Srbih ni bilo nič navadnega, da je bivši sekcijisk načelnik, ko je nastopila nova vlada, bil potisnjen za zadnjega pisarja, ta pa na mesto prvega. Ko se je vlada zopet menjala, se je obrnilo tudi kolo in šef in pisar sta zamenjala svoja mesta. Prava idila, katere si pa mi ne moremo in ne smemo želeti, ker bi tak sistem temelju države-zvestemu in poštemu uradništvu — izpodnesel tla, in smrad korupcije, goljufije in nepoštenosti bi se razlil čez vso Jugoslavijo. Poštenost bi kar čez noč izginila. Gorje bi bilo državi, ki bi slonela na takih temeljih, pri katerih bi veljal le bakšiš in politično somišljeništvo.

Ta sistem pa ni ostal samo na papirju, temveč se je začel že izvajati. Ne da bi se bila mesta razpisala, kakor je to navada v vsaki ustavni državi, so se popolnoma predvsem mastna mesta pri centralah. Tu so namreč ljudje, ki mero jemljejo in mero dajejo. Gledalo se je pa na to, da na centralna mesta pridejo le „pouzdati činovnici“ in naj so ti tudi brez šol, brez strokovne vednosti in brez kvalifikacije — saj je to po srbskem običaju le nepotrebna navlaka! Ni se tudi

čuditi, da so ti centralni merodajalci skoraj brez izjeme — srbijanskega plemena, samo radi lepšega se je semtertja postavil kak hrvatski ali slovenski brat, da more gledati, kako se deli pravica ter — molčati kakor grob, ker zaman bi bil posamezni glas proti večinski samovolji.

Kot priljubljeno polje so si izbrali vojaštvo in carinsko stroko. Carina je bil glavni vir dohodkov nekdanje Srbije. Tudi Srbija je imela carinske predpise in tarifo, posneto po toštvarnih predpisih bivših centralnih držav. Vendar so pa ti predpisi mnogo zaostali za onimi rečenih držav ter so mogli morda uspešno se prilagati prilikam nekdanje državnice Srbije z njenim malenkostnim prometom in neznatnimi potrebami. Presajeni na večji in svetovni promet, niso ti predpisi novim prilikam nikakor kos ter morejo le ovirati. Da bo zmešnjava še večja in oviranje prometa, obrta, industrije i. dr. še izdatnejše, so se prenesli vsi carinski predpisi, ki so urejali carinstvo v mali Srbiji, na veliko Jugoslavijo. Moč nekake carinske direkcije v Beogradu, ki je prej obsežala samo Srbijo, se je razširila na vso državo, druge finančne direkcije v posameznih pokrajinah so se pa v carinskem pogledu kratkomalo kasirale. Da se preokret „na boljše“ le ne ustavi, se je koncem poskrbelo, da vsa višja carinska mesta v „osvojenih deželah“ zavzamejo Srbijanci in če jih ni bilo zadosti, so se kar hitro imenovali in namestili novinci kot — carinski strokovnjaki!

Slovenski starejši, kvalificirani in strokovno večji uradniki so se morali umikati iz zasadenih mest ter jih prepustiti mlajšim srbskim. Pri tem srečolovu je slovenski in hrvatski uradnik bil zadostno odškodovan s tem, da se ga je „imenovalo“ za uradnika po srbskem sistemu. Pod novo vpeljano srbsko komando je slovenski in hrvatski carinar skoraj brez izjeme postal samo še orodje, s katerim se sme razpolagati in mu dovoljno ukazovati. Na vse te krivice, ki se pod psevdoslovensko firmo uganjajo na merodajnih mestih, pa naši modri predstavniki „modro“ molče, kakor bi se ne tikale njih rojakov in prihodnjih volilcev. Gluhi so ti predstavniki na neštivilne pritožbe in proteste iz trgovskih, industrijskih in drugih krogov, ki vse zahtevajo, da se uvede pravilno in promet ne ovirajoče carinsko poslovanje ter se s tem vsaj omili naraščajočo draginjo. Še lačna Avstrija se norčuje iz naše carinske uprave; ali naj še naprej čakamo, da se dosežejo modernije in znosnejše razmere? Saj je že ultrademokratska „Domovina“ skesano pripoznala, da so se v carinski stroki godile krivice slovenskim uradnikom ter je nedavno napovedala, da se bo kmalu odpomoglo. Kaj se torej čaka? Ali naj se ves svet zgraža nad našim nazadnjaštvom in azijskim? Gospodje, styar se mudi in če ne bodele odpomogli tem resnim neprilikam pri raznih naših državnih upravah, nastane doba, ko se nam bodo smejale tudi — azijske krave.

Mnenja smo, da bi moral marsikak srbski minister priti v Slovenijo šele par let prakticirati, da dobi vsaj nekaj pojma, kako se uraduje in se uveri. Kolik prepad zija med evropsko in balkansko državno upravo.

Korošci, ali smo mi norci, ali Kranjci, ki o svoji lastni državi tako pišejo, na Koroškem pa Jugoslavijo nad vse hvalijo?

Sodite sami!

Nepopisna surovost.

„Korošec“ z dne 2. julija poroča iz Grabštanja: „Ko smo se peljali na manifestacijo v Zrelc, je neko dekle v Dražju kričalo: Heil! Slovenski fant ji je zamašil usta z cestnim blatom.“

V Guštanju so se igrale 3 deklice na zeleni trati in pele nemško pesmico, ker slovenski sploh ne znajo. Mimoidoči slovenski izobraženec jih nahruli: „Proklete nemške krote, ali ne boste slovensko govorile!“ „Naprej“ pristavi temu poročilu: „Ne vemo, ali bo kdo mogel odobravati takšno postopanje napram nedolžni deci!“

V nekem dopisu iz Grebinja se nahajajo tile stavki (Korošec, štey. 51): „Pravi, da so naši govorniki rekli, da bodo z Nemčurji svinje futrali. (Da bi nam poginile ne?) To je vendar popolnoma nemogoče, svinja, čeravno se rada valja po blatu, Nemčurje še povoha ne!“ Na isti strani stoje besede: „Torej Nemčurji, aufpassen und maulhalten.“

V številki 46 olikanega „Korošca“ se zaletava ta list v g. Marbeka v St. Petru: „Povabil je bil somišljenike na ples. Bilo je prav fletno, pa bilo bi še lepše, a sam vrag je prinesel naše zavedne fante in — orožnike, ki so jih razpodili. Pozivljamo okrajno glavarstvo, da g. Marbeka in njegove goste povabi malo v arest!“

Sama surovost jih je. „Korošec“ je poln takšnih izbruhov podlih duš. S tem hoče menda Korošcem dokazati, na kako visoko kulturno stopinjo so se povzdignili v Jugoslaviji pod srbsko vlado. Vsakemu plemenito čutečemu človeku se mora gnjusiti pred tako pisavo; najbolj ostudno in zoperno pa je, da kličejo vedno po žandarjih če se upa kdo samostojno misliti. Torej surovost in nasilje — to so njih sredstva. Menimo da bodo z njimi pridobili malo pristašev. (Prave arenije za te Kranjce so pogruntali Italjani! Opomba ured.)

Junaki.

Naši jugoslovanski prijatelji so tako dobrega srca, in tako nesebični, da hočejo, naj tudi mi Korošci uživamo srečno življenje v jugoslovanskem paradižu. A mi Korošci smo tako neumni, preslepljeni, da se branimo tolike dobrote. Toda nič nam ne pomaga: ker nočemo sprevideti, so naši dobrotniki primorani, da nas s silo spravijo k pameti in k — sreči!

Lansko leto so nam hoteli z orožjem vsiljevati svoje dobrote, mi smo se postavili v bran, in jih res tudi nagnali čez Ljubelj. Na Kranjskem so bežeče junake pozdravljali z besedami: „Prav se vam godi! Kaj hočete na Koroškem, kjer vas ne marajo. Nič niste izgubili na Koroškem. Rešite rajši Notranjsko, ki je res naša. Kaj ne, nad peščico Korošcev se upate, pred Lahi se pa tresete!“ In vojaki so obmolknili in jim dali prav. Toda hujskači niso mirovali, dokler niso spravili skupaj mogočno vojsko Srbijancev, Hrvatov in Slovencev. Vdrli so kot nekdaž Turki zopet na Koroško in nas potisnili nazaj, ker nas je bilo komaj eden proti dvajsetim. In to naj bo junastvo?! Ali vas ni sram? Tudi regenta Aleksandra so pozdravljali zadnjič v Ljubljani kot rešitelja in junaka, ki je rešil in otel tudi „tužni“ Korotan! Ali je junastvo, če se jih spravi dvajset na enega?!

Ljudstvo na Kranjskem je drugačnega mnenja. Prav so imeli ljudje, ko so rekli, da se upajo nad maloštevilne Korošce. Lahov se pa boje. Priprosto ljudstvo je s tem izreklo svojo sodbo, ki mu je v čast, kajti s tem je pokazalo, da čuti in misli bolj viteško, kakor njega voditelji. Ne govorite torej o junastvu, vi junaki z jezikom! Prelili ste na Koroškem tudi nedolžno slovensko kri! Sram vas bodi, barabe ljubljanske!

Tako bode tudi pri nas.

Mi smo že opozorili na dejstvo, da so razmere na Koroškem zelo podobne onim na vzhodnem Pruskem. Tam je več kot polovica prebivalstva mazurskega materinskega jezika. Ker je ta jezik poljskemu podoben, so Poljaki ta del dežele za se zahtevali. Poljaki so njihovo prekrasno „zlati državo“ v nebo povzdigovali napram stradojoči Nemčiji. Veliko denarja so imeli na razpolago in so se bahali, da bode vshodna Prusija poljska, naj glasovanje izpade kakor hoče, češ da je velika večina za poljsko državo, itd. kakor pri nas.

No, prišlo je malo drugače, 25. junija se je vršilo v Allensteinu veliko zborovanje in tu so se odločili vsi do sedaj plačani Poljski agitatorji za domoljubne vshodne Pruse, in so pridno in navdušeno z nemškimi in Nemcem prijaznimi mazurskimi društvi delali na to, da ostane Mazurija pri Nemčiji. Uspeh je znan. Smešna manjšina je glasovala za Poljsko.

Cona A brez Celovca in Beljaka je duševno in gospodarsko mrtva!

Nam ni treba trditi, da bode vse prišlo pri nas kakor tam. Sedaj tlačujejo, kaznujejo Jugoslovani naše prijatelje in njih zapirajo in preganjajo. Drugim zopet obljubujejo vse mogoče, kar ne bi ne mogli, ne hoteli nikdar držati. Če pa bode agitacija enkrat tudi za nas prosta in bodejo smeli ljudje govoriti, kakor jim je pri sreči, potem bo prišla obče resnica na dan in jugoslovanski agitatorji nas bodo prosili, da jih sprejmemo. S Korošci se bomo gotovo lahko zopet sporazumeli, saj so šli samo Kranjcem na limanice — a Kranjskim hujšakom, če se bodo hoteli prilizovati, bomo pokazali odprta vrata. Maščevanja pa mi Korošci ne poznamo! Omahljivci pridite k nam, k vašim rojakom in pokažite figo tistim pribandranim plačanim kranjskim hujšakom, ki hočejo vas in vaše otroke in vnuke v nesrečo spraviti. Pod Srbe nikol, zato ven s čuši!

Padanje cen in kmet.

Pod tem naslovom beremo v „Domoljubu“ z dne 7. t. m.: „V zadnjem času vse časopise poroča o padanju cen. Če si natančno ogledamo to padanje, zapazimo, da padajo pravzaprav samo kmetijski pridelki, Cena koruzi, pšenici in krompirju je padla, moka pa že ne! Tudi cena živini se je po nekaterih pokrajinah izdatno znižala. Če pa pogledamo na one stvari, katere mora kmet kupovati, predvsem železo, manufakture, usnje itd., potem vidimo, da o padanju teh cen ni nobenega sledu, nasprotno: pri nekaterih izdelkih so se cene celo zvišale. Kaj to pomenja?“

Potem pravi „Domoljub“, da so temu krivi veletrgovci, ker poljubno nastavljajo cene svojim izdelkom. Če danes zaslužijo po 100 ali 200 odstotkov, hočejo jutri 300 odstotkov in ni ga gospoda, ki bi se znal, ali mogel, ali hotel temu upreti. Nekaj resničnega je pač na tem posebno, kar se tiče dobičkaželjnosti trgovcev, a pravih vzrokov nam „Domoljub“ vendar ni povedal.

Znano je, da se v celi Jugoslaviji izdeluje zelo malo železnega, manufakturnega in sličnega blaga, lahko trdimo, da na Kranjskem domača industrija skoraj ne pride v poštev. Sami se v Jugoslaviji ne morejo preskrbovati s takimi potrebščinami, meje pa so zaprte, in obdane s kitajskim zidom. Uvažati se sme samo pod visoko carino (col), da mora postati blago že vsled tega neznosno drago.

K temu pa pride še nekaj drugega: V nebo upijoče razmere pri carinskih uradih. Poslušajmo, kaj pravi o teh razmerah „Slovenski Narod“ z dne 20. junija tege leta: „Maribor je gotovo ena izmed najvažnejših obmejnih carinskih postojank. Toda ravno mariborski carinski urad se odlikuje po najbolj v nebo upijočih razmerah, ki so med glavnimi krivci druginje vsega z uvozom združenega blaga v Jugoslavijo. Pred vsem velja to za Slovenijo in po pretežnem delu tudi za Koroško. Ves ustroj tega urada je namreč tak, da stoji uvozno blago po cele tedne (!) da, tudi mesece na tirih pred carinskim poslopjem, ali kje ne stranskih tirih. Če vpoštevamo, da je preko meje v Maribor dospeli vagon z blagom carini podvržen, samo šest ur prost stojnine, si lahko predstavljamo, za koliko se povišajo stroški samo za to, ker mora blago toliko časa čakati na odpravo po carinskih uradnikih. Povprečno so ti stroški računajo na 10.000 kron od voza v nekaterih slučajih pa presegajo tudi 20.000 kron. Kje so potem še stroški za med tem časom uničeno ali ukradeno blago in kdo drugi jih mora plačati, kot konsument? ...

Konstatirati pa moramo, da teh razmer ni krivo uradništvo naše pokrajine, kajti tudi to v carinski službi v Trstu (torej pod Avstrijo) izborna izvežbano uradništvo trpi pod vodstvom (ki je srbsko), ki spada morda v Albanijo, nikakor pa ne v Maribor.“

Tako pravi torej Slovenski Narod. Da je to istina, o tem ni dvomiti, ker se slišijo enake pritožbe o carinskih uradih dan za dnevom. Iz članka je jasno razvideti, da so krivi v prvi vrsti toli hvalisani Srbi, kajti ti imajo vodstvo, „ki spada v Albanijo.“ Zanimivo je tudi dejstvo, da je bilo domače uradništvo „izvrstno izvežbano“ v tisti „prokleti Avstriji“. Ravno

tako je pa tudi razvidno, da mora Jugoslavija uvažati industrijske izdelke iz Nemške Avstrije, iz tiste „beraške“ Avstrije, ki ničesar nima, kakor trdi Kljakec „Korošec“. A tega naravnost pripoznati — o za Boga ne! ker bi potem Korošci v cono A vedli, da je Jugoslavija v mnogih ozirih odvisna od „falirane“ Avstrije. Koroški kmet, kako boš živel pod Srbi?

Kako se godi kranjskim rekrutom v Jugoslaviji?

Poročilo „Večernega“ lista z dne 20. 7. 1920: „Slov. letnika 1899 in vojaško službovanje v Splitu: Svoječasno se je poročalo, da so bili slovenski rekruti (če jih že tako imenujejo) z veseljem sprejeti v Splitu. Toda vse drugače — kot jih je morda pozdravljalo občinstvo — delajo predstojniki. Vsi se jako pritožujejo glede prehrane, ki je v Jugoslaviji — bogati na živilih — pod vsako kritiko. Pritožujejo se glede stanovanj, ker leže namreč na prostem, izpostavljeni grozni vročini itd. Udeleževati se morajo vseh pravoslavnih ceremonij — ker so kot Slovenci kolikortoliko inteligentni, jim pravijo, da morajo kaj več znati kot drugi in jih šikanirajo. — V mesto baje ne bodo smeli 4 mesece, ker so menda za to prej nesposobni. Vsi Slovenci imajo le eno željo: da bi se razmere izboljšale in prosijo tozadejno, naj se potom pristojnih oblasti kaj ukrene.“

Korošci, komu se lušta ajnrukat za kralja Petra?

(Vojaški poziv iz „Jugoslavije“ št. 166.)

„Mladeničem letnikov 1898 in 1900 ki iz kateregakoli vzrokov niso šli na redno rekrutacijo, se naznanja, da se morajo podvreči, naknadnemu rekrutovanju, ki se vrši v Mariboru v Meljski vojašnici 19. t. m. ob 8. uri zjutraj. Vsak obvezanec naj se zgleda omenjenega dne zjutraj ob pol. 8. uri v mestnem vojaškem uradu na Rotovškem trgu št. 2. Starši onih rekrutov, glede katerih se hoče doseči oprostitev, morajo priti obenem z rekruti, ter morajo prinesiti tozadevne prošnje, opremljene z družinskim izkazom o neposrednjem davku in s potrdilom, da je rekrut hranilec, edinec itd. Take starše se bo pri rekrutni komisiji tudi zdravniško pregledalo. Vojaški obvezanci, ki se ne bi odzvali sedanjemu pozivu, bodo kaznovani z vojaškim zaporom.“

„Slovenski narod“ št. 167 z dne 25./7. 1920 pa dostavlja še sledeči poziv:

„Popis živine, voz in opreme. Na tozadevni razglas, ki je nabit na mestni deski in po mestu, se interesentje opozarjajo.“

V Trbovljah so Jugoslovani celo 900 rudarjev poklicali pod orožje! Reveži so v Monastirju in pišejo domov obupna pisma. Obleka razdrapana, čevlji hin, hrana slaba, strašna vročina, vodo pijejo iz mlak (Pfütze), uši in stenice in drugih enakih dobrin ne manjka.

Zdaj, ko ima kmet največ dela, mu jemlje SHS država sinove k vojakom, mu popisuje, kot nekda v stari: Avstriji, živino, žito, vozove itd. za vojake! —

Zdaj pa vas vprašam, ali ni to kranjsko rožlanje s sabljo več kakor neumno? Razdrapana Jugoslavija naj pelje danes vojsko proti Italiji? Ali vas usoda Poljske še vedno ni izužila?

Ali se bo v 20. stoletju po Kristusu samo ljudi morilo? Ali so politične meje res take važnosti, kakor jo jim vi pripisujete? Mi Korošci nočemo biti kanonenfuter, preskrbeti vam pa hočemo rade voljo „gehirnprotezo“. Bog daj norcem pamet! Nas Korošce pa pustite v miru, pa mirna Bosna!

Janez Vojska.

Edino Karavanke so naravna meja med Koroško in Kranjsko!

Državni proračun za leto 1920—21 v Jugoslaviji.

„Domoljub“ št. 29 piše dne 21. julija 1920:

„Finančni minister je predložil proračun za l. 1920/21. Dohodkov pričakuje vlada 4 milijarde dinarjev, ali 16 milijard kron; stroškov pa za 100 milijonov dinarjev več.

Lanski proračun je presodoval stroškov 1 milijardo 293 milijonov dinarjev, in ker je bil za dele bivše Avstrije proračun narejen posebej v kronah. Na krone proračunjeno bi znašali za lansko leto stroški nekaj čez 6 milijard kron, ali šest tisoč milijonov kron; dohodki pa v kronah skupno 3859 milijonov K. **Primanjkljaj za lansko leto je znašal 876 milijonov dinarjev, ali 4 krat toliko v kronah, to je 3 in pol milijarde kron, ali z drugo besedo: za vsak mesec v letu je premalo hodilo skoro 300 milijonov kron.** Minister je sicer obetal, da ne bo tako hudo, kakor se misli; pa računa o tem, kako se je preteklo leto v Belem gradu gospodarilo — nimamo. Toliko smo slišali, da je zmerej manjkalo denarja, in zato smo morali oddati iz svojih žepov onih 20 odstotkov, s čemur je pač moral primanjkljaj za lansko leto biti pokrit.

No letos pač ni kazalo, da bi jemali še enkrat po 20 odstotkov, zato je moral proračun izkresati novih dohodkov, če ne z lepa, pa zgrda. In tistim možem, ki imajo v Belem gradu državne kase v rokah se je posrečilo davčni vijak tako priviti, da upajo, da bo za prihodnje leto samo 100 milijonov dinarjev, ali kake pol milijarde kron zmanjkalo. Priznati se mora, ta proračun dela čast državnim finančnikom, več casti njim, kot nam davkoplačevalcem veselja. Glejte — pravijo — kako hitro bomo državo uredili. Je res, če bi vsako leto 3—4 milijarde premalo hodilo, bi pač dolgo ne garali in Jugoslavija bi imela pred svetom kredit zapravljenega grunta, ki še komaj diha. Vsak gospodar mora imeti čiste račune.

Ali tega proračuna vendar ne moremo biti veseli. Posameznosti iz proračuna še nimamo v rokah, pa kar vemo je — preveč. Od lanskega leta so se dvignili troški od 6 milijard kron na 16 milijard, torej v enem letu kar za celih 10 milijard in to v neveliki Jugoslaviji. V kake namene se rabi toliko več? Treba bo našim poslancem pač čuječnosti nad tem, kako se porablja milijoni in milijarde v naši državi. Ko dobimo natančnejše podatke v roke, bomo o tem še govorili.

In ta ogromna svota bo skoro vsa pokrita z mnogo novimi davki, med drugimi tudi s tem, da se bo grunt in hišni davek plačeval v dinarjih mesto v kronah, pa tako, da se bo moralo plačati toliko dinarjev, kolikor dosedaj kron, torej štirikrat več. Nekdo pravi, da se tu o pravem zvišanju davka še ne more govoriti, ker dinar niti od daleč ni to, kar je bila nekdanj, krona. Tak pesek v oči je majhna tolažba, zavita v neresnico, da se ne bo davek povišal, ko so davki z dokladi vred že zdaj štirikrat večji, kakor so bili, tako da se davek za prihodnje ne bo samo počel, ampak že pošestnajstkrat.

To bo nova odstotna oddaja našega premoženja, ki bo v prvi vrsti zopet zadela Slovenijo, Hrvaško in Bosno, ker v Srbiji je bilo vsaj lansko leto po izjavi finančnega ministra dr. Ninčiča samega še pobiranje zemljiškega davka jako v neredu, in še katastrskih knjig ni bilo. Vsled takega povišanja davkov bodo udarjeni sicer vsi stanovi, predvsem pa tisti, ki ima zemljo — naš kmet.

Gospodje! Tak blesteč proračun še ni vse; nazadnje bo ostal velik sod, a prazen. V Sloveniji je dve tretjini ljudstva, ki živi ali na rokah ali pridela malo, tako da mora skozi velik del leta kupovati živež in bridko trpi vsled draginje; komaj ena tretjina ima nekaj, med te štejemo naše boljše kmete, ki za silo pridelajo živeža zase — pa tudi ti morajo kmalu pasti, če se razmere hitro ne spremenijo.

Ali je treba dokazov?

Zano je, kako občutno je pomanjkanje železa; pred vojsko je stalo 1 kg 24 v, danes stane 21 do 24 kron, in še dobiti ga ni; povdarja se, da je treba dobiti za železniški promet novih lokomotiv, kaj pa bo s cestnim prometom, če ne bo železa, ko vse orodje pohaja. Blago za obleko je še zmeraj 100 do 150 kron dražje kakor pred vojsko; če greš v lekarno, v kancelijo, povsod ogromni računi. Prošnje za vojaške odpuste niso nekdanj stale skoro nič, sedaj moraš na eno rodbinsko polo nalepiti kolekov za 50 do 100 kron. Kar pa kmet pro-

daja; les, živino, prašice — bo kmalu samo za 10- do 15krat dražje kakor pred vojsko. Milijarde se bodo pokrivala le z velikimi davki, z velikimi carinami tepemo druge države, druge države tepejo nas.

Tako ne bo nikoli konca. Račun za vse to plačuje kmet na dve strani, pri tem, kar se za državo uvaža, in pri tem, kar se izvaža. Gospodom v Belgradu je treba zaklicati: šparati, šparati, zopet šparati! Ali se špara? Brali smo svoj čas, da je odločenih 80 milijonov kron za zidavo modernih gledališč. No, ali je to res tako nujno potrebno? Po mestih se pa ljudje pari in zmrzujejo po vagonih in kvarijo zdravje po kletih. Kaj je bolj potrebno — teatri ali dostojna stanovanja?

Samo od visoke politike še ne bomo siti; tudi za gospodarsko politiko se bo treba zavzeti, in to velja za vse stranke, ki imajo še kaj socialnega čuta.

Korošci! berite ta članek počasi in z andahtjo. To piše ljubljanski list „Domoljub“, ki je glasilo kmetov v Jugoslaviji. Ali še kdo dvomi na tem, da je vse to, kar vam kvasijo plačani kranjski hujskači sama laž, in zavijanje?! Napodite te ljubljanske gobce z mokro cunj, naj gredo raje delat na Kranjsko, ne pa hecat, krast in raubat po Koroškem. Zdaj je umljivo, zakaj se Kranjci tako ferdamano boje „lačenbergske Avstrije, kjer ljudje že leto dni lakote umirajo“. Da je strah čušov tako velik, res nismo mislili, dasi že izza maja 1919 njih zajčjo naravo poznamo. „Kadar veliko grmi, je navadno malo dežja“. Vremena Korošcem bodo se zjasnila!

Kaj pišejo jugoslovanski delavci o državnem proračunu „zlate Jugoslavije“?

(Ponatis iz „Rdeči prapor“ 21. julija 1920, št. 15.)

Državni proračun.

V letu 1919. so znašali redni državni izdatki 1 milijardo 558 milijonov dinarjev, vsi dohodki pa 715 milijonov. Nedostatek (deficit) je torej znašal 843 milijonov dinarjev, torej več kakor polovico vsega proračuna. Ta državni deficit je narasel v proračunskem letu 1919/20. na — 2 milijardi dinarjev. V proračunskem letu 1919/20. znašajo redni izdatki 3394,356,500 dinarjev, izredni pa so proračunjeni na 803,000,000 dinarjev, skupaj torej 4197,356,500 dinarjev. To je torej toliko kakor: 16.789,426.000 K.

Naša buržoazija računa moderno v dinarjih in ne v kronah, zato da so številke manjše in da se lažje navadimo nanje.

Proračun Avstro-Ogrske je znašal pred vojno nekaj čez 3 milijarde, torej je danes naš proračun okroglo petkrat tolik kakor Avstro-Ogrske v mirnih časih.

Ta skupna svota okroglih 17 milijard K pa se razdeli na posamezne izdatke tako-le:

1. Izdatki za vojaštvo	4480,000.000 K
2. Izredni izdatki (t. j. obresti za drž. dolgove)	3212,000.000 K
3. Proračun držav. uprave (to je za uradništvo, za policijo, žandarmerijo in kar sicer spada k tem kleščam)	3852,000.000 K
4. Za finančno ministrstvo (t. j. finančno uradništvo, finance itd.)	2812,000.000 K
5. Za promet (železnice, brodarstvo itd.)	996,000.000 K
6. Proračun za penzije in doklade penzionistom	1216,000.000 K
7. Za buržoazno pravico	176,000.000 K
8. Za kulturo (šole itd.)	600,000.000 K
9. Za plače duhovščini	48,000.000 K
10. Ministrstvo za notranje zadeve	156,000.000 K
11. Ministrstvo za zdravje	276,000.000 K
12. Za diplomacijo	28,000.000 K
13. Za ministrstvo za zgradbe (t. j. za uradnike, ker gradilo se ni skoro nič)	420,000.000 K
14. Za pošto in brzojav	484,000.000 K
15. Poljedelstvo	224,000.000 K
16. Za ministrstvo za šume in rudarstvo	424,000.000 K
17. Za ministrstvo za trgovino	64,000.000 K

18. Za tisto žalostno ministrstvo za agrarno reformo	172.000.000 K
19. Ministrstvo za prehrano	16.000.000 K
20. Ministrstvo za konstituantno	1.820.000 K
21. Ministrstvo za socialno politiko	296.000.000 K
22. Rezerve	81.000.000 K

Sedaj pa grupirajmo te zneske po ljudskih potrebah. Resnične ljudske potrebe so kultura in oni predpogoji, ki so neobhodno potrebni, da ljudstvo lahko zasleduje ta svoj glavni cilj, t. j. socialna oskrba, zdravje, prometna sredstva, pošta, telegraf, zgradbe itd. Za vse te stvari imamo v proračunu kakor sledi:

1. Za prometna sredstva	2812.000.000 K
2. Za penzije starim uradnikom	1216.000.000 K
3. Za kulturo (prosveto)	600.000.000 K
4. Za ljudsko zdravje	276.000.000 K
5. Za min. za zgradbe	420.000.000 K
6. Za pošto in brzojave	484.000.000 K
7. Za poljedelstvo	224.000.000 K
8. Za min. za šume in rude	424.000.000 K
9. Za prehrano ljudstva	16.000.000 K
10. Za socialno skrbstvo	296.000.000 K
Skupaj	6768.000.000 K

Za resnične ljudske potrebe izda naša buržoazija še ne polnih 7 milijard, za sredstva, s katerimi se drži na vladi pa nad 10 milijard kron. Klešče, s katerimi tišči delavno ljudstvo k tlom, nas stanejo torej skoro dve tretjini vseh državnih izdatkov. Te izdatke si naša buržoazija votira in dovoljuje sama in brez ozira na ljudstvo, ker delavno ljudstvo, ki edino vstvarja vrednosti, ni zastopano v predstavnih, ki dela danes vse zakone in tudi finančne.

Oglejmo si samo še izdatke za vojaštvo in državne dolgove, ki jih je napravilo vojaštvo in jih primerjajmo z izdatki za prosveto. Izdatki za vojaštvo in za državne dolgove znašajo letno okroglo 8 milijard, za kulturo (prosveto) pa borih šeststo milijonov.

Kaj pa bo šele, ko nas bo obremenila še z vojnimi dolgovi, ca 45—50 milijard, ki danes še niso v računu?"

Mi „koroški gimpelni“ smo bili dosedaj mnenja, da se davki samo v „lačenbergarski“ Austriji pobirajo. Da je pa treba kmetom in delavcem tudi v zlati Jugoslaviji davke plačevati, tega si pa nismo mislili, najmanj pa da so tako ogromni. — Ja soldate špilat to veliko košta, kaj ne? Vse države imajo že vojske dosti — Poljaki menda tudi, samo Kranjcem še žilca ne da miru. Fantje pazite, da jo ne boste tako zafurali, kakor Poljaki, kajti neumni in zagrizeni ste najmanj tako, kakor oni.

Korošci žinjam, naj nas „zlata“ Jugoslavija v uh piše. Na Koroškem vemo, kako je, na Kranjskem pa menda šorf sever piše.

Jože Zganjar.

Koliko je Judov v „zlati“ Jugoslaviji?

Ljubljanski listi poročajo, da jih je samo na Hrvaškem okrog 300.000, med temi znani dr. Kranz. No o teh judih nam Korošcem „kljukec“ nič ne poroča; piše vedno le o Dunajskih Judih in hoče s tem nam Korošcem štrečno zmešat. „Večerni list“, št. 38, piše sledeče:

„Jugoslavija in judoslavija. „Narodna Politika“ opozarja, kako je naša država razdeljena v dva tabora: v Jugoslavijo in Judoslavijo. V prvem taboru so bogati kapitalisti, bankirji, izvozniki in uvozniki, trgovci, agenti, verižniki in vsi mogoči drugi špekulanti in izkoriščevalci, ki vsi plavajo v izobilju, si polnijo trebuhe z vsemi dobrotami tega sveta in se oblačijo v svilo in baržun. V drugem taboru je jugoslovansko ljudstvo: lačno, raztrgano, boso, zgarano in izmozgano. In nikogar ni, ki bi si upal vzeti bič in razgnati judoslavijo, ki izpija kri in izpodjeda korenine Jugoslaviji. Bivša vlada se je obotavljala z davkom na vojne dobičke, v tem je pa jud Obersohn, ki je v Zagrebu dvakrat „bankrotiral“, pokupil v Gradcu cel del mesta. Židovski oderuhi in goljufi se svobodno sprehajajo po Jugoslaviji, menjajo imena svojih tvrdk, monopolizirajo kolodvore, mažejo in podkupujejo na vse strani.

„Pojdite na razne akademske in športne ples — nadaljuje list — pa boste videli, zakaj trpi pošena Jugoslavija. Videli boste na židovskih damah toalete, ki stanejo pa 50.000 K. Na zabavi za židovsko ferialno kolonijo je bilo na židovskih damah samega nakita za najmanj pol milijarde kron, a na zabavi v korist židovske akademske menze so dajale židovske dame poljube po 1000 K. V Trgovskem domu, kamor hodijo jest židje, stane vsaka predpoldanska južina več sto kron. Ravno o pustnih dnevih se čuti razlika med bogato jugoslavijo, pijano slasti, udobnosti, razkošja in šampanjca in lačno, bedno, raztrgano in oplenjeno Jugoslavijo. Zverinski izsesovalci sesajo kri našega ljudstva in države in ko se bodo nasesali, jo bodo vrgli proč kot ponošeno cunjjo in jo popljujevali. Varujmo se usode mažarskega naroda in Mažarske!“

Korošci sodite sami, kaj so vredna kljukčeva poročila! Ven s to capo!

Iz zasedenega ozemlja.

Korošci, kaj vas čaka? Kmet Goričnik, doma iz gor, 4 km. južno Celovca, bi rad šel v Celovec na sejm. Njegov otrok je lansko leto to pot šel vsak dan, ko je šel v šolo, dvakrat. Ko pa letos Goričnik pride do demarkacijske črte, ga straža ne pusti prek in mu reče, naj gre po pasirschein v Borovlje. Borovlje so sicer bolj oddaljene, kakor Celovec, pa kaj se hoče, konečno mora Goričnik vendar le peš iti v Borovlje. Prisedši v Borovlje mora Goričnik dolgo čakati in Jugoslovani ga pošljejo iz ene kanelije v drugo. Slednjič mu reče neki uradnik: „Kaj mislite, mi smo moderna država, pri nas mora vladati red. Najprej morate vložiti prošnjo v Beograd in kadar prošnja nazaj pride, bomo pozvedovali, kak človek ste, če ste zanesljivi. Prošnja bo potem šla zopet nazaj v Beograd in za bewilingo morate plačati 100 kron. Potem se lahko peljete v Celovec in sicer po najkrajši poti čez Jesenice, Ljubljano, Maribor, Gradec, Leoben, Zeltweg. Ta vožnja, ki traja samo 36 ur, vas bo koštala samo 500 kron. Potem bo pa stvar v redu; mi smo kulturna država, veste, in zdaj se poberi, ti preklet smrdljivi kmet iz kanelije!“

Iz Doberle vaši se nam poroča: Prečastiti gospod Krašna, kaplan in gerent v Doberli vasi, najzagrizenejši hujskač proti enotnem Koroškem sme biti ponosen: Dva domoljubna učitelja, Koberer-ja in železničarja Kurnika, katera sta mu bila že dolgo na poti, je spravil v ječo; prvega za 3 mesce, drugega za 6 tednov. Vrh tega so gostilničarju Matija Brugger-ju v Doberli vasi gostilno zaprli brez vsakega uradnega postopanja. Tudi to je zakrivil gospod Krašna. Nobeno sredstvo mu ni prepodlo, da bi se ga ne poslužil za svoje protikršćanske namene. Politične nasprotnike spravlja brez vsakega povoda v ječo, druge spravi s hladnim srcem ob kruh, revnim zadržuje izkaznice za živila, ubogim invalidom vzame podpore! onim pa, ki se mu prilizujejo, obljubuje solnce iz neba. Najpodlejše sredstvo pa, katerega se poslužuje, je, da plača agente, katere pooblašča, da godrnajo čez obstoječe razmere. Če se pa kak revež pusti zapeljati, da jim prikima, potem ga pa denuncira SHS uradom, da ga preganjajo z vsemi sredstvi.

Gospod Krašna, tudi za vas pride sodni dan, ko bode ljudstvo brez skrbi moglo oddati svojo mnenje; pa vam tudi ženske ne bodejo hotele pomagati, na katere se sedaj največ zanašate.

Dekleta kaj li pravite k tem besedam prečastitega gospoda: „Dekleta dobiš danes za 20 krajcerjev, meni je pa krava raj, kakor tako dekle!“ Je pač dobro, da se prečastiti včasih zavede svojega pravega plemena, saj spada res bolj v hlev, kakor na prižnico.

Prevalje. Neki zagrizeni Čuš je rekel, da Jugoslovonom ni nič za prebivalce Mežiške doline, pač pa za svinčeno rudo. No, Mežičani so jim pa dobro nazaj odgovorili: „Dobro; kupčijo takoj lahko naredimo: Vi nam dajte orožje in potem boste svine kmalo imeli.“ — Učitelj Lazar je sedel nekega dne klavern in žalosten pred gostilno Rozmann. Na vprašanje, za kaj je danes tako molčeč, je odgovoril: „V Prevalju je vsak dan več Nemčurjev in ti Nemčurji spadajo v Austrijo, ne pa sem!“ Delavec se mu je na to odrezal: „In Kranjci na Kranjsko!“

Spodnji Dravograd. Jugoslovanskemu nadučitelju Mace-rol boči rečeno, da je vse to, kar je pisala „Landmannschaft“,

bo delala še veliko preglavice. Daj Bog, da pride tudi za nas prebivalce Dravograda, Kienberga ura rešitve; potem bomo pokazali tem kranjskim priganjačem, kje je zidar luknjo odprto pustil.

St. Andrä i. L. 21. julija je pribežalo 5 fantov iz Ettenborfa v St. Andrä, ker niso hoteli ajnrukat za kralja Petra in so vsled tega dezertirali. Pravili so, da je oblast v nedeljo klicala vse moške od 18. do 42. leta v Mežiški dolini pod orožje, ne glede na to, ali je kdo bil že soldat, ali ne. Dezertirji so se odpeljali v Leoben, dela iskat. Gospod August Lauk iz Prevalj je sledeče poročal: „Učenec Prosen Marko četrtega razreda v Prevalju je učitelju na vprašanje: „Kako velika je Jugoslavija“, odgovoril: „Tolika, če enkrat dež gre, je že vsa mokra.“ Na vprašanje: „kako velika je pa Avstrija,“ je deček odgovoril: „Taka, kakor cela Evropa.“

Učitelj je na to dečka radi teh nedolžnih besed pognal iz šole in mu rekel, naj se spravi v Nemško Avstrijo!

Pismo iz Mežiške doline. Ljubi stric! Življenske razmere so pri nas v Mežiški dolini, kjer smo tako srečni, da smo prišli pod zlato Jugoslavijo, precej drugačnejše, nego pri vas v coni A. Zato se vozim vsak teden enkrat v Pliberk kupit, kar potrebujem za življenje, in pri tem naredim dober kšeft. Moka, ki stane pri nas 15 kron, košta v Pliberku 9 K 50 v, krušna moka pri nas 10 kron, v Pliberku 8 K 50 v in ta moka je veliko boljša in lepša nego pri nas. Cuker košta 80 kron, toda dobi se ga samo vsake kvatre enkrat. Ljubi stric, kadar me obiščeš, prosim te, prinesi mi 10 pakelcev žveplenk, a po deset kron. Škoda, da nimam več tistega finega platna za srajce, ki si ga kupil v Celovcu po 72 kron, tukaj košta popolnoma za nič barhent 180 kron. Danes je že težko živeti; komaj izhajamo, ker je draginja strašanska. Ljubi stric, kadar bo glasovanje pri kraju in če bi, kar Bog ne daj, Pliberk prišel pod Srbe, potem bo tudi vam tako šlo, kakor meni. Ljubi stric, povejte ljudem, kako se nam v Mežiški dolini godi in recite vsakomu, naj ne glasuje za Srbe. Vse tiste nizke cene v Pliberku, cukar in tobak, so samo limanice za koroške gimplne. Saj prihajajo ljudje celo iz Kranjskega v Pliberk kupovat,

Delavci so pri nas v Mežiški dolini zelo razburjeni; na vsak način hočejo imeti ljudsko glasovanje in pravijo, da ne bodo odnehali. Vi v Avstriji ste srečni, ker se smete prosto gibati in prosto govoriti. Pri nas smejo le jugoslovanski hujskači govoriti, ki imajo s špehom namazane gobce, za vse druge je pa „Maulsperre“. Z Bogom, ljubi stric, upam, da bo tudi nam prebivalcem mežiške doline kmalu zasijalo solnce zlate svobode.

Janez Ocvirek iz Prevalj.

Grebini. Učitelj pripoveduje otrokom med poukom, da bodo Jugoslovani sto let in še delj ostali na Koroškem, tudi če bi pri ljudskem glasovanju podlegli. Rusi jim bodo prišli na pomoč in potem bodo tisto prokletu volksver iz Koroškega spodili. Tudi Amerikanci so na jugoslovanski strani in v zadnjem času tudi Italjani. No, Jaka, ne boš, laž je predebela in grozdje prekislo, to boš kmalu sam videl!

Gospa Loidl je prosila pri glavarstvu v Velikovecu za Einreisebewilligung za njene otroke, ki so v Gradcu. Prošnjo ji je glavarstvo odbilo, ne da bi navedlo kake razloge. Ubogi otroci, ki že en in pol leta niso videli svojih starišev in jih ne smejo videti, ker so stariši Nemci in je narodni svet dal befel, da ne smeje priti. Vaše gospodstvo, narodni sveti, bo kmalo minulo in kaj bo potem?

Zihpolje. Hans Reichman se je svoj šas oglasil k jugoslovanski žendarmariji. Zdaj je Reichman, ki je kakor njegov oče, zagrizen Jugoslovani, poklican v Belgrad. Mož je šel zelo nerad iz svoje ljube koroške domovine med svoje brate Srbe v Beograd. To je najboljša arenija za koroške Jugoslovane.

Korošci, varujte se Kranjskih hujskačev! Gotovo niste še pozabili, kako je urednik umazane cunje „Draupest“ Bajer, kompanjon jugoslovanskega tiča dr. Keršbaumer vam Korošcem zlato Jugoslavijo risal v najlepših farbah. Bajer je danes že spreobrnjen! Obrnil je Jugoslaviji hrbet in šel na Česko, od koder piše svojim sorodnikom na Koroško pisma, kako se mu je v „zlati“ Jugoslaviji slabo godilo. Poslušajte, kaj piše v svojem zadnjem pismu: „Ker sem se branil pisati še nadalje proti Nemcem sramotilne članke, sem prišel pri jugoslovanski vladi v nemilost, posebno ker je dr. Keršbaumer kot šefredakter popolnoma odpovedal. (Dr. Keršbaumer ali potrebujete

„Gehirnproteso“?) Konečno sem se podal vsled teh razmer na Česko, ker bi bil sicer v Mariboru od lakote poginil. Prosil sem pred svojim odhodom jugoslovansko vlado za se in za svojo družino za prosto vožnjo do Budjevič. Jugoslovani mi pa tudi tega niso hoteli dati. Vkljub temu sem se danes, hvala Bogu, rešil iz jugoslovanskih krempljev. To je tragedija mojega življenja. Korošci, ste srečni, da smete tudi še nadalje ostati v Avstriji in hvalite Boga, ki vam je dal ljudsko glasovanje, kajti v Jugoslaviji ni za živeti, tam vlada bič in strahota in ljudje so šklači.“

Schriftsteller Bayer.

No, kljukec Korošec, ali je to tudi laž, ali so to jugoslovanske dobrote, ki jih je Bayer pri vas užival? Dr. Keršbaumer, zdaj imate vi besedo, odgovorite!

Iz Mežiške doline. Kmetje in delavci v Mežiški dolini so popolnoma potlačeni, ker še nimajo pravice do ljudskega glasovanja. Jugoslovani napadajo ljudi pri belem dnevu, ki nemško govorijo. Vsak dan pride do spopadov med Nemci in Slovenci. Na posestvu kmeta Makaj se je nedavno neki Štajere na hrški obesil, ker se je zbal vojske. Ni hotel ajnrukat za kralja Petra. Jugoslovanske oblasti so pa truplo tega nesrečnega še-le peti dan potem, ko se je obesil, iz hrške sneli in pokopali. To so lepe Balkanske razmere.

Grebini. Danes je učitelj otrokom v šoli rekel, naj povejo doma starišem, da pride tekom 24 ur srbska armada, ki šteje 20.000 do 30.000 mož, na Koroško in bo obračunala z onimi Nemci in Nemčurji, ki bi se drznili glasovati za Avstrijo. Korošci, ali spada to v šolo? Ali je potrebno, otroke šuntati? To so kranjske manire! No, z jugoslovansko strahovladbo bo kmalo konec.

Važenberg. (Lov; požarna bramba.) Prejšnjim najemnikom lova so pobrali Srbi puške in okrajno glavarstvo lovne dokumente. Narodni svet jim je vzel jago in jo razdelil med svoje člane, da si morejo hladiti svojo hično kri v goreh. Le pogledjte naše lepe koroške gozde, prej da greste!

V naši veliki občini imamo 6 požarnih bramb. Vse je postavila višja oblast pod kuratel, vsaki je dala sekvestra. St. Jurski fajmošter, ki so mož beseda, so nam djali: „Bojimo se, da bi nas Nemškutarji ne ošpricali.“ Glede glasovanja pa so rekli: „Zmaga je naša. Nekaj glasov imamo, nekaj jih bomo kupili, malo bomo pa švindlali!“ Bo čisto drugače, gospod!

Grabštajn. (Potrebni so.) Dne 24. junija je kupil Ernst Hobisch v Celovcu 130 kilo špeha in ga mislil prodati v Jugoslavijo. Pustil je blago na prostem polju, da bi ga šmuglal po noči čez Krko. Jugoslovanski finančarji so to zmerkali, prekoračili Krko in na Avstrijskih tleh špeh ukradli. Hobischu so na vrh naklonili 18.000 kron cola. Ker se je branil plačati, so mu vdrli v njegovo sobo, preiskali vse kote in odnesli 205 ital. lir, 1440 jugoslov. kron. Na to je dobil ukaz, plačati še ostalih 15.000 kron do 1. julija. Prišli pa so žendarji, ko zopet doma ni bil, odprli s silo zaprto sobo in vzeli žakelj soli, en montl in skrinjo z raznimi reči v vrednosti najmanj 4000 kron. — Bog vam žegnaj, bratje, saj ste potrebni! V desetih letih bi bili pod vašo oblastjo vsi Korošci betlarji. Celovčani morajo le precej špeha imeti, da ga še v Jugoslavijo prodajajo.

St. Daniel. Tukajšni far nagovarja otroke, ki hodijo k njemu v spoved, naj štimajo za Jugoslavijo. Korošci, ki se branijo za Jugoslavijo štimati, ne dobijo ne cukra, ne soli. Pri aprovisionirung jim pravijo, naj le pokrepajo. V sv. Danielu se ljudje ne upajo glasovati za Koroško, ker jim Jugoslovani grozijo, da jih bodo zaprli, postrelili in hiše zažgali. Far kliče vsako nedeljo raz kancelna: „Hvala Bogu, zdaj smo že Jugoslovani.“

Velikovec. General Majster je dobil od jugoslovanske vlade en vagon cukra, za „Koroške gimplne“. 22. julija je dobila od tega cukra nadučiteljeva žena Mušič v Grebinju en del in ta bi se imel razdeliti v petek zvečer med žensko družbo. Georg Dreier, ki je ta agitationscuker vozil iz Velikoveca v Grebinj, pa je cukar med potjo zgubil in tako so Grebinčani le prišli ob cukar. Jugoslovanska žendarmarija je na to pri frehtarju Dreier naredila hišno preiskavo, toda cukra ni bilo več najti. — Mogoče, da so ga našli kranjski hamstrarji in ga nesli čez Ljubel!

Dopise je uposlati:
Uredništvu „Koroško Korošcem“, tiskarna Leon, Celovec.